

Šestdeset let prof. dr. Helge Glušičeve

Marca letos je praznovala šestdesetletnico dr. Helga Glušič, osebnost, ki jo generacije diplomantov ljubljanske slovenistike poznajo kot profesorico za sodobno slovensko književnost. V navadi je, da v Jeziku in slovstvu okrogle poabrahamske obletnice vidnih slavističnih strokovnjakov zaznamujemo z jubilejnimi članki. Tokrat smo se namesto za tak članek, ki jubilanta predstavlja iz zapisovalčeve perspektive, raje odločili za obliko, ki omogoča predstavitev iz bolj avtentične, slavljenske perspektive. To se nam zdi dobrodošel korak v bolj dinamično praznovanje delovnih in življenjskih jubilejev naših ustvarjanih slavistov. Veseli smo, da se s tako obliko jubilejnega zapisa strinja tudi prof. dr. Glušičeva.

Preden ji prepustimo besedo, pa ji iskreno čestitamo in želimo, da bi še naprej ohranila strokovno-znanstveno doslednost in senzibilnost, s katero se loteva svojega raziskovalnega področja, a človeško širino in strpnost, s katerima prežarja svoje znanstveno in pedagoško delo in zaradi katerih jo cenijo študentje in sodelavci.

— *Profesorica Glušičeva, zdi se, da je Vaše celotno strokovno delo mogoče razmejiti na tri temeljna področja: na znanstvenoraziskovalno delo, na pedagoško in literarnokritično delovanje. Bi se strinjali s tako razmejitvijo? In — bi se morda lahko odločili za tisto področje, ki Vam daje največ zadovoljstva?*

Strokovno delo učitelja za sodobno slovensko književnost res obsega tri področja, ki se jih ne da povsem razmejiti: brez znanstvenega dela ne bi bilo niti pedagoškega niti kritičnega. Najprej: brez raziskovanja ni mogoče predavati, saj sodobna književnost zahteva obravnavo povsem novega gradiva. Pedagoško delo pa je tisto, ki je najbolj vidno, kar ustreza zahtevam dela na fakulteti in potrebam študentov. Pisanje kritik je bilo zame ves čas bolj postranskega pomena, bolj odvisno od neposrednega »povpraševanja« kot od želje po tovrstnem vrednotenju aktualnega književnega dogajanja — saj mi je zadoščalo radovedno občinstvo v predavalnici.

— *»Predmet« vašega znanstvenoraziskovalnega dela je (predvsem sodobna) slovenska pripovedna proza. Kako da prav ta zvrst? Ste se zanjo odločili ob skupnem »generacijskem« projektu Slovenska književnost 1945–65 ali kako drugače?*

Sodobna slovenska pripovedna proza se je kot moja temeljna delovna naloga odločila tedaj, na začetku, z vabilom profesorice Marje Boršnik, naj se prigrasim za mesto asistentke. Seminar profesorice Boršnikove je najprej določil moje delo, čeprav se je kmalu potem upokojila in sem zaradi tega kasneje sodelovala pri seminarju profesorja Zadravca. Tudi delež v kolektivnem načrtu za Slovensko književnost 1945–65 in nazadnje doktorska disertacija o pripovedništvu Cirila Kosmača spadata k tej usmeritvi. Treba pa je povedati tudi to, da se je osebna naklonjenost sodobni slovenski prozi na srečo ujemala s programsko razdelitvijo področij na katedri za slovensko književnost. Tej sreči se je kasneje pridružila tudi slovenska mladinska književnost in v obliki mentorstva na podiplomskem študiju še metodika pouka (ali književna didaktika), tako da tudi ob tem vprašanju lahko govorim o treh področjih.

— *Ali bi lahko katero izmed področij slovenske pripovedne proze, s katerimi se ukvarjate v monografskih objavah, razpravah, člankih in številnih predgovorih h knjižnim izdajam (sodobna*

pripovedna proza v Sloveniji, v emigraciji, sodobno mladinsko pripovedništvo, proza socialnega realizma, ekspresionizma), izločili kot za Vas posebej navdihujoče, bodisi zaradi gradiva bodisi zaradi metodologije, ki Vam jo omogoča razvijati?

Največje strokovno zadovoljstvo pri delu je vsekakor povezano s sodobnim slovenskim romanom in pravzaprav tudi s sodobnim svetovnim romanom, čeprav tega drugega dela zgodbe na vključujem v predavanja o slovenski književnosti, če ni v neposredni povezavi z njo. Prav ta (drugi) del pa mi pomaga vrednotiti domača besedila, saj jih moram opazovati kot del celovitega dogajanja v književnosti (v bližnjem svetu), in ne le kot zaprt organizem.

S pojmom slovenski roman mislim besedila v slovenskem jeziku na glede na to, kje so izhajala (matični, zamejski, zdovski, izseljenski). Kaj je navdihujoče? Dober roman! In tudi to, da skušam — ne glede na kritiko in ustaljeno splošno mnenje — spoznati kaj svojevrstnega, še neopaženega, tudi neopaznega, naj bo celotna zgradba, detajl, jezikovna prvina ali vsebinska in motivna posebnost. Še posebej me veseli opazovati miselne prvine v književnem besedilu, manj pa tehnično-artistične, kar je sicer v stroki zelo aktualno.

— *Raziskovalec, znanstvenik deluje predvsem v osami, tako da živi in komunicira s svojim »predmetom«. Vendar pa mora sodelovati tudi pri »promoviranju« svojega dela in stroke sploh na različnih strokovnih prireditvah ter v raznih strokovnih in družbenih organizacijah in združenjih. Kako je s tem pri Vas? Znano je, da ste bili predsednica Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture, da ste dejavni kot članica upravnega odbora Slovenske maticice, da ste sodelovali v različnih strokovnih komisijah, predavali v tujini itd. Kako se odločate za tako sodelovanje? Kako Vam uspeva ohranjati ravnotežje med preveč in premalo? — Vemo namreč, da se niste prepustili »inflaciji funkcij«.*

Biti sam z literarnim delom je čudovito, seveda, saj sprva ne more biti drugače. A učitelj je tu zaradi tega, da svoja spoznanja pač sporoča drugim, študentom, strokovnjakom, javnosti. Vedno me je bolj veselilo predavateljsko delo kot pisanje znanstvenih knjig, ki zahtevajo popolno zbranost v daljšem časovnem obdobju. V zvezi s predavateljskim delom imam nekaj svetlih spominov, ki pa se tukajle ne bodo sprevrgli v samohvalo! Ni večje nagrade za delo predavatelja kot pozorni poslušalci — to ve vsak predavatelj — in ni bolj nemočnega stanja (tudi to se zgodi), kot videti z dolgočasnost in odsotnost na poslušalčevem obrazu.

Kar zadeva organizacijske obveznosti: so del tega poklica. So dolžnosti, ki so me pred časom preplavljale z vseh strani. Najbolj zapletene so bile tiste funkcija, zaradi katerih je bilo pogosto treba potovati v Beograd (mednarodne komisije za kulturno sodelovanje, lektorji v tujini, simpoziji, žirije, UNESCO), nadrobno naštevanje bi bilo povsem nezanimivo. Res pa je, da je bilo ob teh priložnostih mogoče srečevati zanimive ljudi in spoznavati najrazličnejše poglede na književnost in kulturo. Po tem plazu funkcij, katerim sem za dve leti ubežala v Ameriko, sem postala bolj zadržana pri sprejemanju tovrstnih obveznosti, a ne v celoti. Nekaj obveznosti je še ostalo.

— *V Vašem strokovnoznanstvenem, še bolj pa v Vašem literarnokritičnem pisanju se kažejo tudi Vaši zanimivo izraženi osebni pogledi na književnost, ki dokazujejo občutljivo in kultivirano branje. Kaj je za Vas temeljno merilo, po katerem se odločate, ali je neko sodobno pisanje umetniško vredna literatura?*

Težavno vprašanje: težko bi govorila o temeljnem merilu — merila se spreminjajo kot bralno razpoloženje, kot trenutno navdušenje nad teoretično razpravo, ki morda pomaga razplesti rebus umetnine, čez nekaj časa pa ta razprava izgubi pomen ali pa jo preraste skepsa (ali nova razprava). Merilo je morda model celovitega stika s književnim besedilom, vraščen v človekov intimni duhovni svet; je prvinski odziv, ki ga strokovno obvladljivo izrečeš, ko ga domisliš v dogovorjenem strokovnem jeziku.

Žal se kljub komparativno-slovenistični vzgoji nisem navadila prevzemati novega znanstvenega izrazja: odprtost interpretativnih metod mi je ostala najbližja do sedanjega časa.

Ob delu me je res najbolj zanimalo, kako ugotoviti umetniško vrednost literarnega dela. Iz gradiva sodobne književnosti je treba besedila izbirati glede na pomen v razvojnih silnicah sprotnega dogajanja v književnosti in poudarjati pomembnejša literarna dejanja. Povsem določnih meril ni; je le razgledanost po književnosti, dolgoletna praksa, osebni občutek, ki je lahko goljufiv. Navadno rečemo: čas bo pokazal, katera književna dela bodo preživela in ostala v zavesti zgodovine. A zaradi tega pravila se znanost nekoč s sodobno književnostjo sploh ni ukvarjala — izbrala si je lažjo pot.

— *Vaši literarnokritični zapisi o sodobnem slovenskem pripovedništvu so raztreseni po različnih publikacijah, revijah in časopisih. Se boste odločili za njihovo izdajo v knjižni obliki, zlasti ker so to tudi strokovno tehtne interpretacije in bi bile koristne marsikateremu uporabniku? Kakšno delo Vas čaka v tem primeru?*

Izbor nekaterih razprav sem nekoč neki založbi ponudila, pa ni bilo nikakršnega odgovora. Pritoževala se nisem: gotovo so imeli tehten razlog, da niso odgovorili.

Tako bo — mislim — ta dolg ostal neporavnan. Ne mislim toliko na prispevke, objavljene v revijah, zbornikih in časopisih, tudi na radiu, spremne besede k antologijam ali posameznim umetniškim besedilom (zaradi tega so večinoma pozabljeni), temveč na zapise predavanj, ki niso nikdar prišla v javnost (razen v predavalnici). In najbrž tudi ne bodo, saj čez leto in dan ne bodo več aktualni. Študentom bodo predavali novi, mladi učitelji. In tako je prav.

— *O čem v zadnjih letih predavate študentom?*

Vsako leto variram temo sodobne pripovedne proze tako, da okvirnemu pregledu sledi nekaj monografskih skic o posameznih pisateljih. Izbiram jih po svoji strokovni naklonjenosti in — seveda — v skladu s študijskim programom. Ker se nerada ponavljam, menjavam tematiko in podrobneje predstavim vsako leto drugega avtorja (kar mi dela težave pri diplomskih izpitih, saj moram ugotavljati, kdaj je študent poslušal predavanja, ne glede na to, da imajo vsi približno enak program). Hkrati posebej predavam mladinsko književnost (predvsem prozna besedila od Milčinskega do mladega Zupana).

— *Imate zelo obiskane seminarje in ste mentorica pri številnih diplomskih in seminarskih nalogah. To je seveda zelo naporno. Pa je trud poplačan z zadovoljstvom? Kdaj menite, da ste pri svojem pedagoškem delu posebej uspešni? Veliko je tudi število Vaših podiplomskih študentov, magistrantov in doktorantov. Na katera področja posegajo njihove raziskave? Kaj bi svetovali prihajajočim mladim literarnim strokovnjakom?*

Mentorsko deli se mi zdi eno najpomembnejših prvin pedagoškega dela v celoti. Ob predmetu, ki je tako povezan z individualnim soočanjem, z intimnim premišljevanjem in z razvijanjem osebnega spoznanja kljub (ali ob) teoretični objektivnosti opazovanja, je menjava pogledov o književnosti zelo pomembna. Tako za študenta kot za učitelja.

Konsultacije s študenti so vsa leta pravzaprav jedro mojega dela, čeprav tehnicistično zasnovana shema nalog univerzitetnega profesorja meri le predavanja in seminarje z določenim številom študentov. Konsultacije pa so — po tem sodeč — zadeva profesorjeve dobre volje. Kakor koli že — mentorsko delo pomeni spodbujanje k samostojnosti in le redko vodenje. Diplomске naloge in seminarski referati nastanejo pogosto povsem samostojno ali pa s pomočjo konsultacij, ki potekajo v obliki nasvetov, komentarjev, spodbud in potrditev. Tudi temo za seminarsko delo si študent izbere sam, saj samostojna izbira pomeni korak k močnejšemu prizadevanju in tudi k boljšemu uspehu.

Moji ljubeznivi kolegi radi rečejo, da imam veliko študentov zato, ker sem popustljiva. Mogoče imajo prav. Ne vem. Res je, da je moj izpit za študente zadnji ali pa vsaj čisto na koncu študija, in potruditi se moram, da razpletejo še ta zadnji voz, ki ni najpreprostejši. Res je tudi, da ne pri študentih ne pri drugih stvareh ne prenesem nikakršnega pritiska, kar se pri učiteljskem delu lahko kaže kot zahteva po obveznem obiskovanju predavanj in seminarjev (s seznamom navzočnosti). Jasno je, kdo je kriv za prazno predavalnico. Jaz.

Ob študentovem uspehu sem gotovo zadovoljna, posebno če vidim, da je vložil v svoje delo veliko volje in miselnega truda in da se je dokopal do zrelih spoznanj. Pri tem si pač ne lastim posebnih zaslug. To ni moj uspeh, to je študentov uspeh. Ne vem, kako bi lahko govorila o uspešnosti svojega pedagoškega dela.

Doslej je pod mojim mentorstvom opravilo magisterij dvanajst kandidatov (iz sodobne slovenske književnosti in didaktike slovenske književnosti) in doktorat štirje. Nekaj kandidatov podiplomskega študija se še obotavlja z nadaljevanjem in jih skušam spodbuditi, kandidatka za doktorski naslov pa končuje svoje delo z vsem žarom mlade znanstvenice.

Kaj bi svetovala mladim literarnim strokovnjakom? Vsakemu posebej kaj drugega — vendar ne bom pokroviteljska! Zelo se razlikujejo med seboj in to pomeni, da bo nastal potreben spekter različnih znanstvenih in pedagoških prijemov, drugačnih od sedanjih in preteklih, v katere bodo, prepričana sem, mladi znanstveniki vložili vsvo raziskovalno zavzetost in široko razgledanost, ki jim jo omogoča sedanji radodarnější čas. Sicer pa nikomur, še posebej pa ne univerzitetnim delavcem, sami nasveti ne bi mogli odvzeti polne teže odgovornega predavateljskega dela in strokovnih dvomov, ki spremljajo vsako ustvarjalno rast, vsak javni nastop in še posebej kritiko strokovnega dela. Nazadnje jih čaka še vsakokratna reelekcija, pri kateri komisije in uradniki kopljejo po učiteljevi osebnosti in merijo njegovo znanstveno težo. Delati na univerzi je vse to: nekaj med hoteti in moči ter morati, seveda, kar je povezano z nepretrgano miselno zavezanostjo predmetu — skorajda brez oddiha.

— *Na koncu Vas kajpak prosimo za nekaj besed o Vaših načrtih. In čisto nazadnje: kako je biti ženska med moškimi vrhovi sicer »v bazi« feminizirane slovenske slavistike?*

Načrti? Dokončati eno od poglavij slovenske književnosti v tujem svetu, za to sem zavezana pri Inštitutu za izseljenstvo, potem pa morda še kaj. Vsekakor se bom potrudila predavati še eno leto in opravljati mentorsko delo. To bo dovolj.

Čisto nazadnje: biti ženska v večinoma moški stroki. Profesorica Marja Boršnik se je pogosto pritoževala nad ne dovolj upoštevano vlogo žensk v znanosti in je to vlogo tudi zelo poudarjala. Iz nekakšnega generacijskega kljubovanja sem načelno odklanjala misel o prikrajšanosti ženske pri tem delu. V resnici nisem imela razlogov za nezadovoljstvo. Nihče me ni oviral pri delu (izjema potrjuje pravilo), nihče pa me tudi ni preveč navdušeno podpiral. Lahko sem delala povsem samostojno. Vse je potekalo v mejah normale, morda celo z nekaj prednosti. Včasih sem bila celo presenečena, da so me tako lepo prenašali. Saj bi bila sama kriva, če me ne bi. Imela sem srečo delati v zelo kolegialnem okolju, pogosto z zelo dobrimi študenti, predvsem pa s slovensko književnostjo, ki me bo mučila in radostila še naprej.

Spraševala je
Boža Krakar-Vogel